

aproletarja aṭəlakua zegiə rṗə iəḡou, iṗəiḡəikəll

**apsnəṗi
asovet
socialistṗ
avṭonom
respubliḡa**

aḡonstṭucia

(azəḡuan iata)

apsnəṗi assr asovetḡua reizaraṗə
iaxuapṣrac ialargalarazə, apsnəṗi assr
ciḡ aprezidium zəḡuṣahatxaz, apsnəṗi
assr ciḡ aḡonstṭuciaṗ ḡomissia iadərbaz

apsnəṗi assr aḡonstṭucia aṗroekt

aḡua 1937 ṣ.

* Хранится в Национальной библиотеке Республики Абхазия им. И. Г. Папаскир

**apsnəpi asovet socialistp avtonom
respublika akonstitucia azə**

**apsnəpi assr acentr nagzara komitet
aprezidium iəstnaxəz akuçara**

iiulh mza 3. 1937 şəkusa.

apsnəpi assr akonstitucia aproekt azə, akonstitucia p komissia axanpəyə ayəza **agərba** a. s. iəqai-çaz adoklad iazəzərynə, apsnəpi assr acentr nagzara komitet aprezidium **iakunaçoit**:

1. apsnəpi assr acentr nagzara komitet akonstitucia p komissia ialargalaz apsnəpi assr akonstitucia aproekt ikunagazaait ha.

2. apsnəpi akonstitucia aproekt, qədala eizərgo apsnəpi assr asovetkua a-VIII-qi reizara dəu axuapş razə ialagalazaait.

apsnəpi assr cik axanpəyə a. agərba.

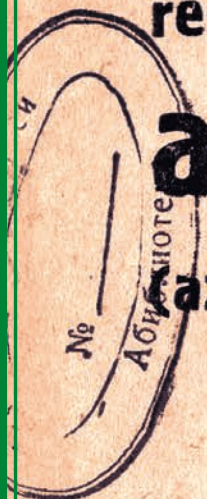
apsnəpi assr cik asekreтар ig. ayardan.

aproletarja aṗəlakua zegia rṗə iəḃou, iṗeidəikəll

**apsnəṗi
asovet
socialistṗ
avtonom
respublika**

akonstīucia

(azakuan iata)

apsnəṗi assr asovetkua reizaraṗə
iaxuapṗrac ialargalarazə, apsnəṗi assr
cik aprezidium zəkuṣahatxaz, apsnəṗi
assr cik akonstīuciaṗ komissia iadərbaz

apsnəṗi assr akonstīucia aproekt

aqua 1937 ṣ.

**apsnəpi assr asovetkua reizarafə
iaxuapşrac ialargalarazə, apsnəpi assr cik
aprezidium zəkuşahatxaz, apsnəpi assr cik
akonstituciaŕ komissia iadərbaz, apsnəpi
assr akonstitucia aproekt**

**apsnəpi asovet socialistŕ
avtonom respublika
akonstitucia (azakuan fata)**

auaajlar reiŕkaafa

1 astətia. apsnəpi asovet socialistŕ avtonom: res-
publika — anxaŕei auəsujei rsocialistŕ həntkarrouŕ.

2 astətia. apsnəpi assr — politika fakugələfas
iamou anadeluaai akapitalistŕei rəmy rxəxrələei
aproletariatŕ diktatura afakurgəlaraləei izəzhaz,
iəououaxaz akrəzua auaa rdeputat sovetkua rouŕ.

3 astətia. apsnəpi assr afə amŕra zegiə znarəfə
iəqol. akrəzua auaa rdeputat sovetkua rəla, aka-
lakiei akətei irəlanxo akrəzua auaa rouŕ.

4 aštətia. anxała iamaz akapitalistp fakugəlafə apəxrei, aitarsga amaruəgakuei, aarəxgakuei rzə axəpmazara apəxrei, auayə auayə eksploatacia iziuəz akuxzarei rəla ifakuroiouuaxəeit apsnəpi assr aekonomikəp fatas iamou socialistpła anxała afakugəlafə, nasgıə aitarsga amaruəgakua, aarəxgakua socialistp mazaranə rəqaçara.

5 aštətia. apsnəpi assr — asocialistp mazara, — ma həntkarra mazara formanə iəqoup (jlarə zegıə irzeipşnə), ma kooperativ-kolhoz mazara formanə iəqoup (kolxozkuak irmazarənə, kooperativ eidgəla kuak irmazarənə).

6 aštətia. adgıəl, auayə iəxuarənə adgıəl iəçou, azkua, abnakua, azauadkua, afabrikakua, aşaxtakua, amaadan çxərtakua, dəoıbei. zəi, jyani rıtransportkua, abankkua, aibardərga maşaxukua, ahəntkarra eiçnaçaaz akəla-nxamyə tbaa axnəqugagakua (asovxozkua, amafəna-traktor ştanciakua, ubas egiərtgıə), iara ubasgıə akalakı-nxamyə naplakkuei, nasgıə, akalakıkuei, aproməişlennost təpkuei rəpə aynə fond eiharazak, — zegıə ahəntkarra iamazarənə iəqoup — jlarə zegıə irzeipşnə iəqoup.

7 aštətia. auajlar rəxnəqugagakua akolxozkua rəpə, akoopərativ organizaciakua rəpə, psəzخانəi psəzخانəi irəmakuou ainventari, akolxozkuei, akoopərativp organizaciakuei irzeipşnə irəμου axəbrakua reipşgıə, akolxozkuei akoopərativp organizaciakuei rzə auajlar irzeipşu socialistp mazaranə iəqoup.

akolxoz t3ə cərxiazə eihara xalalaxunə akolxoz azeipş nxamya aqnəp ioua anaysgiə, dousə ixə iaie-rxuaracə iəçaknə iəmour irəjamkuanə atəztəp dgiəl; iara ubri adgiəl aqnə iara ixəp mazaranə iəmour anxafa cərxəraa, dzəynou aynə, axiaraxu, apsa, akət-nxamyəp inventar ssa, — akət-nxamya arčeli austav izlaho ala.

8 astətia. akolxozkua irəçaknə irəmour adgiəl rxə iadərxuaracə, φhara amtasakua xlaada, nazaza xərxuagas irətoup.

9 astətia. apsnəpi assr apə — eiharazak nxamya formas iəqou asocialistp fakugəlafə nxamya anaysgiə, pəmaapsara eksploatacia azəmuəkua, zxə iälərşanə auəs zua axazənxəjei anapqazəjei rənxamya ssakuagiə əqazaaracə azakuan iačanakəueit.

10 astətia. auaapəysa dousə rxəp mazara rxala auəsurala irxalalaz, idərhaz: izəynou rəynkua, cərxəraagas rtəzkua rqnə irəmour anxamya, rəynəmarakua, fou-gousi, xnəqugara rmanlalagasi irəmour, abartkua zegiə dousə işərxəpəu eipş azin, iara ubasgiə auaapəysa rxəpmazara tənxała aiasra azingiə azakuan irzaxiyoit.

11 astətia. auaajlar irzeipşəu amazarə azərhazəi, akərəzua auaa esəmşaaıra rmal-ftəxrei, rkulitura ftəxrei rzə, iarbanzaalakı akazə asocialistp həntkarra dəφa pəlak iaxipşəmxarc arəououarazəi, — iara ahəntkarra xiyara amq iamou arəououarazəi, — apsnəpi assr anxamya bzazara auəs ailərgarei, axərxatatarei aioueit ahəntkarrəp jlar rənxamya aplan ala.

12 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr — auəsura zəlṣonə iəqou
auayəṭəysa darbanzaalakigə izə auəsura laməs uə'
snə ipxiazouṗ, iagriəiualuṗ auəsura abri aprincip iṣa-
ho eipṣ: «egizəmuə — egrəimfaait».

apsnəṭi assr aṗə inagzo iaaiueit asocializm
apricip: «dousə iqnəṭ iara iəlou ala, dousə izə —
iara iiuəz zaqarou ala».

аҧәнткара аҧакугәлаҧа

13 аҧаҧа. аҧснәҧи асовет socialistҧ автҧоном республика, автҧоном республика зин аманә, кәртпәлаҧи сср иалoup.

сср аҧонституҧа а-14-ҧи аҧаҧеи, кәртпәлаҧи сср аҧонституҧа а-14-ҧи аҧаҧеи рәла изхәмпаранә иәҧou рnays, аҧснәҧи асовет socialistҧ автҧоном республика, иара автҧономia iamou ala, аҧәнткара амҧра myapanagoit.

14 аҧаҧа. аҧснәҧи асовет socialistҧ автҧоном республика иалoup: gagra, gal, gudouta, aqua оҧамҧәра араionkuei, xiezhala аҧснәҧи аср аҧәнткара амҧраҧ уәсbartakua рnapaҧaҧa иәҧou aqua akalaki.

15 аҧаҧа. аҧснәҧи аср аҧаakua psaxra рәkum, иара аҧснәҧи аср аkuшahatәmkua.

16 аҧаҧа. аҧснәҧи аср атерритҧориаҧә хәмпada inarәgzalaranә амҧ рәmouр сср аzaquankuei, кәртпәлаҧи сср аzaquankuei. аҧснәҧи аср аzaquankuei сср-и кәртпәлаҧи сср-и rzakuankuei aneikumҧa, амҧра zmou сср-и, кәртпәлаҧи сср-и rzakuankua roup.

17 астаџиа. аpsнәџи аssr ауауәџәysа даrбанзаалакыгя кәртпәлаџ ssr-i, еидгәлуу ssr-i дәруауәџәysа-нә дәџуур.

кәртпәлаџи ssr ауааџәyseи егыәрт аsovet respublikakua reiuа iarbanzaalakыгя аџәнџи ауааџәyseи, аpsнә аssr аterritoriaџә, аpsнә аssr ауааџәysа ира-қаранә аzin рәмуур.

18 астаџиа. аpsнәџи аsovet socialistџ автoном respublika иара амураџ ирейһау ауәsbartakueи, аһә-ntkarra уәsбарәџ уәshartakueи рәла, иабартанә иә-қуур:

a) аpsнәџи аsovet socialistџ автoном respublika аkonstitucia аfakurgәlara, аfakuroиuouarazгыә кәрт-пәлаџи ssr ирейһазуу аsovet axи аlagalara, иара аnag-zaragyә кoнтрoли азәура;

b) аpsнә аssr raionla ашәfei, араionkueи акалакы-кueи рһаакueи rfakuәrgәlara, rfakuroиuouarazгыә кәртпәлаџи ssr ирейһазуу аsovetaxи ralagalara;

v) аpsнәџи аssr азакуантәџра;

g) аһәntkarra айџқаареи ауааџәysа rzinkueи рә-xyqара;

d) аpsнәџи аssr јлар рәнxамыаџ plan аfakuroиuouara;

e) аpsнәџи аssr аһәntkarrәџ biuqet аfakuroиuou-ara;

z) еидгәлуу ssr-i кәртпәлаџи ssr-i rzakуантәџра иакурһанә аһәntkarrәџ јaxџkueи, аxәџтәџџ јaxџkueи, алxrakueи (сборы) ајaxџkua ирейуам аfeidakueи rfakurgәlara;

z) араionkueи, акалакыкueи, акәtsovetkueи рхәџ-тәџџ biuqetkua рәnagzarәџә nарxгара rzәура;

- i) astryxæi apara aidkælarei ruəs anapxgara;
- k) apromæişlennostı, akæt-nxamyei, axuhaxutrei rnaplakkuei, r-organizaciei, arespublikap uəsbartakua rnapapə iəqakuou, ruəsbara axəlapşra, iara ubasgıə axap̄təp̄t̄ promæişlennostı napxgara azəura;
- l) sssr-i kərtpələpi sssr-i ruəsbartakua rnapaçaqa iəqou anaplakkua ruəsbarei, rxəlapşrei, kənt̄rolı rzəurei;
- m) sssr-i kərtpələpi sssr-i rzakuankua işərho eipş, adgiəli, uayə iəxuaranə adgiəl iəçoui, abnakuei, azkuei axarxuafa anapxgarei, akənt̄rolı rzəura;
- n) akalakıkuei, ubas auaa axıənxo egiərt atəpkuei r̄pə abzazafa aioūp̄rei, aynərgələrei, ayənkuei, akalakı nxamyei napxgara rzəura;
- o) amya qaçara, axap̄təp̄t̄ transportı, aibardərgəei napxgara rzəura;
- p) auəsufazə, sssr-i kərtpələpi sssr-i rzakuankua rənazarazə kənt̄rolı azəura;
- r) aguabziara xıyara auəs napxgara azəura;
- s) asocial cxəraara auəs napxgara azəura;
- t) açara alagartei abjarap̄ çarei napxgara rzəura, ireihau açara auəs kənt̄rolı azəura, axəlapşra;
- u) apsnəpi assr akultırap̄-çaralaşarei, anaukəei r-organizaciakuei ruəsbartakuei napxgara rzəura;
- f) afizkultırei asportı rfakurgələrei napxgara rzəurei;
- x) apsnəpi assr asud uəsbartakua rfakurgələra.

**apsnəṛi asovet socialistṛ avtonom
respublikafə ireihau ahəntkarra
amṡraṛ vəsbartakua**

19 aṡṡaṡia. apsnəṛi asovet socialistṛ avtonom respublikafə ahəntkarra amṡraṛ ireihazou vəsbartanə iəqouṛ apsnəṛi assr afə ireihazou asovet.

20 aṡṡaṡia. apsnəṛi assr akonṡṡiṡucia a-13-ṛi a-18-ṛi aṡṡaṡiakua iṡərḡo eipṡ, apsnəṛi assr zkuəitnə iamou azinkua zegiə. apsnəṛi assr ireihazou asovet imyapanagoit, ubart aṡṡaṡiakua iərḡo, akonṡṡiṡucia amṡala, apsnəṛi assr ireihazou asovet anapaṡaṡa iəqou, apsnəṛi assr avəsbartakua: apsnəṛi assr ireihazou asovet aprezidiumi, apsnəṛi assr jlar rkomisarṡa rsoveti, apsnəṛi assr jlar rkomissarṡei rkompetencia izlaṡanamṡəuala.

21 aṡṡaṡia. apsnəṛi assr ireihazou asovet zaṡək aup apsnə assr azakuan tzəṡua vəsbartanə iəqou.

22 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr aṗə ireihazou asovet apsnəṭi assr iəkunxo auaaṗəysa ialərxəueit alxraṗ okrug cəpxiaza: pḷə-ṣəkusa aṗhara atanə, xəpxiazarala x-nəzəki-yək auaapsəra rəqnəṗ dēputatk.

23 aṣṭaṭia. azakuən fakuroiouououṗ ha ianəpxiazou apsnəṭi assr aṗənṗi ireihazou asovet xəpxiazara eiharala ianrədərəkəlalakı aṗ.

24 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr aṗṗi ireihazou asovet iadnakəlaz azakuankua apsnəṭi assr aṗṗi ireihazou asovet aprezidium axanṗayəi asekreṭari rnaṗkua aṗaynə, apsəläləei kərtläləei iynə, iṗuəla iddərduəit.

25 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr aṗə ireihazou asovet ialnaxəueit apsnəṭi assr ireihazou asovet axanṗayəi axanṗayə ixatəpuaa yəqei.

26 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr ireihazou asovet axanṗayə apsnəṭi assr ireihazou asovet ailəṗarakua raan naṗxgara rzəiueit, iara aynəuṗqa auəs aiṗkaafagiə daxəlapṣueit.

27 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr aṗṗi ireihazou asovet aprezidium ireihazou asovet aṣessiakua ṣəkusəkəla yənṗ eiznagoit.

apsnəṭi assr aṗṗi ireihazou asovet aprezidium iara iakunaganə ianabo, mamzargiə, ireihazou asovet ialapxiazou zegiə raxiṗ xə-xuraxiṗ xuək eiṗamkua ianərtaxxo, ṗhara ṗədala aṣessia eiznagoit;

28 aṣṭaṭia. apsnəṭi assr ireihazou asovet ialərxəueit apsnəṭi assr ireihazou asovet aprezidium abart alanə: ireihazou asovet aprezidium axanṗayəi,

iara ixatəpuayəi, ireihazou asovet̄ aprezidium aseḱ-
reḱari, ireihazou asovet̄ ialapxiazakuou 8-yəḱəi.

29 aṣṭaṭia. apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou asovet̄ ap-
rezidium iara auəsurala apsnəḱi aṣṣr ireihazou aso-
vet̄ anapaḱaḱa iəḱouḟ.

30 aṣṭaṭia. apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou asovet̄
aprezidium:

a) apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou asovet̄ aṣṣia-
kua eiznagoit̄;

b) apsnəḱi aṣṣr azakuankua irəḱarkəua elərganə
irnatoit̄, ailərḱaagakua tnaḱueit̄.

v) jlara zegiə razḱaara (referendum) eiḟnakaau-
eit̄;

g) apsnəḱi aṣṣr jlar rḱomissarḱa rsovət̄ iəftna-
xkuo akuḱarakuei, adḱarakuei, iara ubāsgiə akalaki-
kuei araiḱnkuei rḟḟi apsnəḱi aṣṣr aḱajlar rdeput̄at̄
sovət̄kua iəftərxkuo akuḱarakuei adḱarakuei azakuan
iakuəmḱonə ianəḱala iapnaxəueit̄;

d) apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou asovet̄ aṣṣia
kua rəḱjara aamtazə apsnəḱi aṣṣr aḱnəḱi jlar rḱo-
missarḱa ireiḱou rmaḱura aḱnəḱ rxə iakuitnaḱueit̄,
rmaḱurakua rḟḟə ifakunārəuəuəit̄ apsnəḱi aṣṣr jlar
rḱomissarḱa rsovət̄ iaxagəlou iṣalaigalo ala, axa nas
giə rfakuroḱuəuarazə apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou
asovət̄axi ialanagalarouḟ;

e) apsnəḱi aṣṣr aḱnəḱ ahatər xiəḱkua rəxnaḱoit̄.

31 aṣṭaṭia. apsnəḱi aṣṣr aḟḟi ireihazou asovet̄,
iara adeput̄at̄ḱa xatanra-guragaras irəḱakuou guaz-
taṣa amandat̄ḱ rḱomissia alnaxəueit̄ .

amandat̄ḱ rḱomissia ianalargalalakı apsnəḱi aṣṣr
aḟḟi ireihazou asovet̄ iazbueit̄ adeput̄at̄ḱa xaz-

xazə axatanra-aguragara rəmoup ha ipxiazarəu, mamzargiə auəs axganə fəc eitalxrəu.

32 aštətia. apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet iaxutanə ianapxiazə ifakunargəloit iarban zƣaarəza-alakigiə azə auəs ailƣaarazəi, areviziəzəi aƣomis-siakua.

auəshərtakuei, amaƣura ialakuou auəai zegiə irədup (irualəup) art aƣomissiakuə rnapə ianəu au-əs amyapgarazə iataxxo qarƣalaranə, iataxxo ama-terialkuei adokumentkuei rərtalaranə.

33 aštətia. apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet əsessia akuşahatəmkua, uəi anəqam aamtazə — ap- snəpi assr aƣpi ireihazou asovet aprezidium akuşahatəmkua, apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet ade-putat asud iatarei, iəbaandayƣrei qalom.

34 aštətia. apsnəpi assr aƣənpə ireihazou asovet aguragara-amura aƣhara anəiaslakı, apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet aguragara-amura aƣhara anə-ias aƣnə inarknə ƣharala yə-məz irxəmgakua, ap- snəpi assr aƣpi ireihazou asovet aprezidium iƣə-ənə aitalxrakuə akunaçoit.

35 aštətia. apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet aguragara amura aƣhara anəiaslakı aftaxigiə, apsnə- pi assr aƣpi ireihazou asovet aguragara-amura azənxoit, dəryegriəx fəc ialərxəz apsnəpi assr irei- hazou asovet apsnəpi assr aƣpi ireihazou asovet aprezidium fəc alnaxaanza.

36 аҟаҭиа. аҭснәҭи аҭср аҭҭҭи иҭеиҭазоу асовет
аҭрезидиум, аҭхрәкәа ианрәлагаләкәи мәзкә иахәмга-
кәа еизнагоит ҧәс иаләрхәз аҭснәҭи аҭср аҭҭҭи иҭеи-
ҭазоу асовет.

37 аҟаҭиа. аҭснәҭи аҭср аҭҭҭи иҭеиҭазоу асовет
иаләрхәуеит аҭснәҭи аҭср аиҭабәра -- аҭснәҭи аҭср-ҧ
ҭлар ркомиссарҭә рсовет.

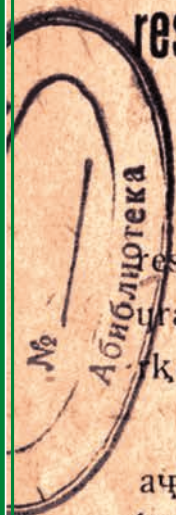

apsnəpi asovet socialistp avtonom respublika aƣənpi ahəntkarra uəsbaraƣ uəshartakua

38 astətia. apsnəpi asovet socialistp avtonom respublikaƣə anagzareı adçarei rzə ahəntkarra am-urap ireıhaü uəsbartas iəqou apsnəpi, assr aƣpi jlar rkomissarja rsovet aup.

39 astətia. apsnəpi assr aƣpi ireıhazou asovet aƣə apsnəpi assr jlar rkomissarja rsovet takarxəkuup, iara ui anapaçqagıə iəqou; apsnəpi assr aƣpi ireıhazou asovet asessiakua rəbjaran — apsnəpi assr aƣpi ireıhazou asovet aprezidium aƣə takarxəkuup, iara ubri anapaçaqagıə iəqou.

40 astətia. sssr-i, kərtpələpi ssr-i, apsnəpi assr-i rƣə iapkuou azakuankuei, eidgəlou ssr-i kərtpələti ssr-i rəƣpi jlar rkomissarja rsovetkua iəftərxku-az akuçarakuei, adçarakuei izlarho aləei, rənagzara-

læi, apsnəpi assr aƣpi jlar rkomissarja rsovet itna-
tueit akuçarakuei, adçarakuei, dara ubart irənagza-
lougiə guanatoit.

41 astatja. apsnəpi assr aƣpi jlar rkomissarja
rsovet iəftnaxkuo akuçarakuei, adçarakuei apsnəpi
assr aterritoria zegiə aƣə xəmpada inarəgzalaranə
iəqoup.

42 astatja. apsnəpi assr aƣpi jlar rkomissarja
rsovet:

a) apsnəpi assr aƣpi jlar rkomissariatkua, nas-
giə ubart zxəlapşkuo egiərt anxamyəpi akuliturəpi
auəshartakua zegiə eidnakəloit, ruəsuraƣgiə amya
iəkunaçoit; iara ubasgiə eidgəlou irzeipşəu jlar rko-
missariatkuei. aidgəla-respublikəp jlar rkomissa-
riatkuei rxatanrakkuo eidnakəloit, ruəsuraƣgiə ir-
xəlapşueit;

b) jlar rənxamya plan anagzarazə iəqaçəpkuou
eikunarfoit;

v) apsnəpi assr arespublikəpi axəptəpbi biuqet-
kua rənagzarazə iəqaçəpkuou eikunarfoit;

g) jlar rzeipş uəs aiƣkaarazəi, ahəntkarrə ain-
tereskuo rəxiçarazəi, nasgiə auaəpəysə zkuəitu aila-
mgarazəi iəqaçəpkuou eikunarfoit;

d) akrəzua auaa rdeputət sovetkua rraion nag-
zara komitetkuei, akalakıp sovetkuei ruəsuefakua
guanatoit, napxgara rəznaueit;

43 astatja. apsnəpi assr jlar rkomissarja rsovet
azin amoup araionkuei, akalakıkuei rƣənpbi akrəzua
auaa rdeputət sovetkua rənagzarəp komitetkua iəf-
tərxkuo auəsəbkuei adçarakuei rapəxrei, araionkuei

akalakikuei rƣəŋɾi akɾəzua auaa rdeputat sovet
kua iəltərxkuo auəsəbkuei, adçarakuei raankələrei.

apsnəɾi assr jlar rkəmissarɟa iəqarçakuaz apri-
kəzkuei ainstrukciakuei rapəxra azin amouɾ apsnə-
ɾi assr jlar rkəmissarɟa rsovet.

44 aštəɟia. apsnəɾi assr aɟɾi ireihazou asovet
iqanaçoiɟ apsnəɾi assr aɟɾi jlar rkəmissarɟa rso-
vet abart alanə:

apsnəɾi assr aɟɾi jlar rkəmissarɟa rsovet axan-
ɾayə;

apsnəɾi assr aɟɾi jlar rkəmissarɟa rsovet axan-
ɾayə ixatəpuaa yəqa;

apsnəɾi assr aɟɾi ahəntkarra aplanra akəmissia
axanɾayə;

jlar rkəmissarɟa:

adgɾəi aarəxrazə;

afinanskua rzə;

aynəuçqa xuhaxutrazə;

aynəuçqa uəskua rzə;

aiusticiazə;

aguabziara-xıqarazə;

arçara uəs azə;

axaɾtəpanɾi aproməişlennost azə;

akalakı (akəmmunalıɾ) nxamyazə;

asocialɾ cxəraarazə.

amya-qaçara axələpşyə;

aingalara kəmiçet axatanrak;

aqazara uəskua rxələpşyə.

45 aštəɟia. apsnəɾi assr aɟɾi ireihazou asovet
ialou adeputat dzəzçaa azə apsnəɾi assr aihabəra,

mamzargiə apsnəpi assr aƆpi jlar rkomissar ualnə irədəup xəməş rəla irxəmgakua dzəzçaaz atak, ma ajala, mamzargiə iquəla apsnəpi assr aƆpi ireiha 30u asovet aqnə iarharazə.

46 aštətia. apsnəpi assr aƆpi jlar rkomissarja, kərtpələpi ssr-i, apsnəpi assr-i rkonstituciakua rəla ipjanə, apsnəpi assr kompetencias iamou ahəntkar-rar uəsbəra xkkua narxgara rzəruet.

47 aštətia. eidgəlou ssr aƆpi, kərtpələpi ssr aƆpi, apsnəpi assr aƆpi iapkuou azakuankuei, iara ubasgiə eidgəlou ssr-i, kərtpələpi ssr-i, apsnəpi assr-i rƆpi jlar rkomissarja rsovetkua iəstərxkuaz akuçarakuei adçarakuei, kərtpələpi ssr aƆpi jlar rkomissarja iəstərxkuaz aprikəzkuei, ainstrukciakuei, abart irəkurlanə, rənagzaragiə iazknə apsnəpi assr aƆpi jlar rkomissarja, dousə jlar rkomissariatkua akompetencia axiənzarərou iəƆərpšnə, ištərxəueit aprikəzkuei ainstrukciakuei, dara ubart irənagzafo-ugriə iaxələpšueit.

48 aštətia. apsnəpi assr aƆpi jlar rkomissariatkua, dara rnarə ianəu ahəntkarra uəsbəra xkkua narxgara rzəruet, apsnəpi assr aƆpi jlar rkomissarja rsovet eipš, kərtpələpi ssr aƆpi izəxutou jlar rkomissariatgiə anapaçaqa iəqou.

аҭәнткара амыра ахаҭтәрҭи ауәсбартакua

49 астаҭia. араионкua, акалакukua, апозиolkakua, акәтакua рәқнә аҭәнткара амыраҭ уәсбартакuas iә-қou акрәзua ауаа рдепуҭаҭ советкua рouр.

50 астаҭia. араионкуеи, акалакukueи, апозиolkakueи, акәтакueи рҭәнҭи акрәзua ауаа рдепуҭаҭ советкua dousә izәxutou араион, акалакi, апозиolkakakәтa рҭҭи акрәзua ауаа ialәrxәueit yә-şәkusa аҭhara atanә.

51 астаҭia. акрәзua ауаа рдепуҭаҭ советкua (араион аҭә, акалакi аҭә, апозиolkakәҭә, акәтәҭә) dousә rterritoriaҭ акулитурәҭ-politika uәsi anxamya uәsi napxgara rzәrueit, хәҭтәрҭ biuqet fakudәrgәloit, dara rnapaҭaҭa iәqou ауәşbarәҭ уәshartakua ruәsu-ра eiҭәrkәaueit, аҭәнткараҭ уәsfakugәlafә rәxiҭoit, аҭәla аҭәнткараҭ хәxiҭara аrououarazә iacxә-

raaueit, azakuankua narəgzoiť, auaařəysa rzinkua rəxiıoiť.

52 aštaťia. akřəzua auaa rdepuťat sovetkua, sssr-i, kərtřəlaři sssr-i, apsnəři assr-i rzakuankua rəmıala irəμου azinkua irxəmskua, akuçarakua iťərxəueit, adçarakua rərtoiť.

53 aštaťia. araionkua, akalakıkua, aposiolkakua akətakua rřəňři akřəzua auaa rdepuťat sovetkua anagzarazəi, adçarazəi uəsbartakuas irəμουp dara ialərxkuo anagzarəř komiťetkua abart alanə: axanřayəi, ixatəpuaaı, asekreťari, iara ialapxiazakuoui.

54 aštaťia. rařak idəum akətakua rřəňři akřəzua auaa rdepuťat sovetkua anagzarazəi, adçarazəi uəsbartakuas irəμουp dara asovetkua ialərxəua axanřayəi, ui ixatəpuayəi, asekreťarəi roup.

55 aštaťia. akřəzua auaa (araion, akalakı, aposiolka, akəta rřəňři) rdepuťat sovetkua rənagzarəř komiťetkua, dousə rterritoriařə akułturəř poliťika uəšəi, anxamya uəši narxgara řzəruet, akřəzua auaa rdepuťat sovetkua izəxutou iəťərxkuaz akuçarakuei, rəyahəxi iəqou ahəntkarrəř uəsbartakua iəťərxkuaz akuçarakuei iřərřo eipř.

56 aštaťia. araionařři akřəzua auaa rdepuťat sovetkua, řəkusəř axı 6-nř eiçamkua, dara rənagzarəř komiťetkua ieizərgoiť.

57 aštaťia. akalakıkuei, aposiolkakuei, akətakuei rřři akřəzua auaa rdepuťat sovetkua, məzkə axıř znəř eiçamkua dara rənagzarəř uəsbartakua ieizərgoiť.

58 астаџиа. араион аqnәџи акалакi аqnәџи акрәзуа ауаа rдепуџат советкua rsessiakua раан, rsessiakua reilaџаракua рәмыаргаразә иаләрхәуеиџ асессиа аханџайәи асекретари.

59 астаџиа. акәтсовет аханџайә акәта совет еи-зәигоиџ, иара аилаџарагиә myapәигоиџ.

60 астаџиа. акрәзуа ауаа rдепуџат советкua анагзаразәи, адџаразәи уәсбартас ирәмou — дара алzxәз акрәзуа ауаа rдепуџат советкua rнараџаџа иәqouр, иара убасгиә уәрт рәyahәxi иәqou, адепуџат совет анагзарарџ уәсбarta анараџаџаџгиә иәqouр.

61 астаџиа. акрәзуа ауаа rдепуџат советкua рәнагзарарџ комитеткua зәyahәxi иәqou анагзарарџ комитеткua иәстәрxkuo акуџаракueи адџаракueи rapәxra азин рәmouр, иара убасгиә зәyahәxi иәqou акрәзуа ауаа rдепуџат советкua иәстәрxkuo акуџаракueи адџаракueи раанкәлара азин рәmouр.

62 астаџиа. акрәзуа ауаа rдепуџат советкua зәyahәxi иәqou акрәзуа ауаа rдепуџат советкueи, убарт рәнагзарарџ комитеткueи иәстәрxkuo акуџаракueи адџаракueи rapәxra азин рәmouр.

63 астаџиа. араион аџәнџи акрәзуа ауаа rдепуџат советкua иqарџоиџ абра џаџа ианәu анагзарарџ комитеткua рәquџакua:

- dgiәl aarәxrap;
- jlar rџарарџә;
- afinansџ;
- aynәuџqа xuhaxutraџ;
- aguabziaraxиџарарџ;
- асocial cxәраарарџ;
- азеипš уәс арә;

amyaf;

aplanra akomissia;

anagzaraf komitet axanraye iqne akadrkua rsektor;

ubri anayesgia, araion nxamya zeipşrou iaferpşne, apsnepi assr ireihazou asovet prezidium ianfakudərououalaki, araionafepi akrəzua auaa rdeputat sovetkua iqarçoit abart aquşakua: akalaki (akommunalif) nxamyafi, axaptərf proməişlennostpi.

64 astatia. araionafə auəsfakugəlafə 'zeipşrou iaferpşne sssr-i. kərtəlapipi sssr-i rzakuankua rəmyala, apsnepi assr ireihazou asovet prezidium ianfakunarououalaki, aynəuçqa auəşkua rzə jlar rkomissariat araion afepi akrəzua auaa rdeputat sovetkua rəqnə iqanaçoit iara axaf uəsbartakua.

65 astatia. araion afepi akrəzua auaa rdeputat sovetkua rəquşakua ruəsurafe, araion afepi akrəzua auaa rdeputat soveti, ubri anagzaraf komiteti rnapaçaqa iqouf, iara ubasgia uərt, apsnepi assr afepi izəxutou jlar rkomissariat anapaçaqa iqouf.

66 astatia. akalaki afepi akrəzua auaa rdeputat sovetkua iqarçoit abart rənagzaraf komitet quşakua:

afinanspi;

akalaki (akommunalif) nxamyaf;

aynəuçqaf xuhaxutraf;

aguabziaraxiqaraf;

jlara rçarafə;

aşocial cxəraarafə;

azeipş uəşf;

aplanra komissia;
 anagzarap komitet, axanpayə iqna akadr-
 kua rsektor;

iara ubri anayəsgia, iara akalaki aproməişlen-
 nost, uədaras ialou iaferpşnə, iara akalaki nxamyei
 akalaki akuşa-məkuşari nxamyei irferpşnə iqana
 çoit:

axartəpə proməişlennostri;
 adgiətri.

67 aştatia. akalaki afernpi akrəzua auaa rde-
 puţat sovetkua rəquşakua ruəsuraƣə, akalaki aƣə-
 npi akrəzua auaa rdepuţat soveti iara anagzara ko-
 miteti rnapaçaqa işəqou eipş, araiou afernpi akrə-
 zua auaa rdepuţat sovet quşa izəxutou anapaçaqa-
 gia iəqou.

68 aştatia. aqua akalaki afernpi akrəzua auaa
 rdepuţat sovet aquşakua ruəsuraƣə, akalaki afernpi
 akrəzua auaa rdepuţat soveti, iara anagzarap ko-
 miteti rnapaçaqa iəqou, iara ubasgia uərt xizhala
 apşnəpi assr afernpi izəxutou jlar rkomissariat ana-
 paçaqaƣgia iəqou.

apsnəpi asovet socialistp avtonom respublika abiuget

69 aštətia. apsnəpi assr jlar rkomissarja rsovet apsnəpi asovet socialistp avtonom respublika ahəntkarrəp biuget qaçanə, apsnəpi assr ireihazou asovet axi ialanagaloit afakuroiουuarazə.

apsnəpi assr ireihazou asovet aφə ifakudərou-ouaz apsnəpi assr abiuget iquəla jlara iddərdəruet.

70 aštətia. apsnəpi assr abiuget iaxuapşnə iakuna-ço ireihazou asovet aφə izhaşa abiugetp komissi- alnaxəueit apsnəpi assr ireihazou asovet.

71 aštətia. apsnəpi assr abiuget şənagzou iaxua- pşnə apsnəpi assr ireihazou asovet ifakunarou-ouoit, iquəlagiə jlara idnərdəruet.

72 aštətia. apsnəpi assr abiuget aφə, iara ubas- giə, araionkua, akalakikua, aposiolkəkua, akətakua

rsovetkua rxaṭtəpṭ biuqetkua rṗə irəlarçoiṭ axa-
 ṗtəpṭ nxaṃya aqṇəṗ afeidakuei, dara rṗərritōriakua
 rṗə ahəntkatṛaṗ afeidakua ialargaloi rəqṇəṗ, iara
 ubasgə irəlarçoiṭ sssr-i, kərtṗəlaṗi sssr-i, rzaḳuan-
 təṗrala zaqa azpəṗto eipṣ, ialargalo axaṭtəpṭ ṗaxṗ-
 kuei, aizgarakuei (сборы).

asudi aprokuraturei

73 aštatĩa. apsnəpi asovet socialistp avtonomi respublikaჟə asudkunaga myapərgoit: jlar rsudkuei, apsnəpi assr აჟpi ireihazou asudi, sssr ireihazou asovet izlakunaço ala xazqədala sssr asudkua ialxəui.

74 aštatĩa. xazqədala ialkaanə azakuan iarbou rəda, asudkua zegiə rჟə auəskua irəxuapšueit jlarə ireiuou alarpanə.

75 aštatĩa. apsnəpi assr აჟpi ireihazou asud arespublikaჟə ireihau suduəsbartanə iəqoup. apsnəpi assr ireihazou asud iaualəup, apsnəpi assr აჟpi suduəshartakuas iəqou zegiə rsuduəsuefa afklapšra.

76 aštatĩa. apsnəpi assr აჟpi ireihazou asovet ialnaxəueit, apsnəpi assr აჟpi ireihazou asud xuəşəkusa აჟhara atanə.

77 aštatĩa. zegiə irzeipšəu, iiaşou, eiqarou alxra zinla maza bĵətarala araionkua rჟpi auaapəy-sa xə-şəkusa აჟhara atanə ialərxəueit jlar rsudkua.

78 aſtaſia. apsua jlar eiharayəkne iaxiənxo akəta raionkua rɸə apsnəpi assr asuduəsbara apsəſala imyapargoit, akərtua jlar eiharayəkne iaxiənxo akəta raionkua rɸə — kərtbəzſala imyapargoit, acentr sud uəsbartakua rɸə — apsəſaləei, kərtbəzſaləei, uərt abəzſakua zzəmdərua auaa rzə, auəs nagzənə eilərkaaraɸə atərqman iəla iqarçoit, asud aɸgɸə dara rɸaɸ bəzſala aja ahara azin rəmoup.

79 aſtaſia. apsnəpi assr aɸə asudkua zegiə rɸə argamaloup uəsbafas iamou, xaz ɸədala ibaɸəu ha azakuan ianamho, auəs iamou işabartazaalakgɸə axaxaſsaara dakuərſanə.

80 aſtaſia. azbɸə akə iaxıɸſəm, azakuan zaɸək aup izçagəlou.

81 aſtaſia. jlar rkomissariatkua zegiəi, ubart rna- paçaqa iəqou auəsbartakuei, iara ubasgɸə amaçura ialakuoui, auaaɸaysa zegiəi apsnəpi assr aɸerrıçoriaɸə azakuan ckianə inargzalarazə eihabzala afkla- pſra sssr aprokuroi ialkaanə işiədu eipſ, kərtɸələpi sssr aprokuroi apsnəpi assr aprokuroi rəlagiə irədup.

82 aſtaſia. sssr aprokuroi dəkuirgəloit apsnəpi assr aprokuroi xuə-ſəkusa ɸharala.

83 aſtaſia. kərtɸələpi sssr aprokuroi, apsnə assr araionkuei akalakikuei rprokuroiɸa, sssr aprokuroi ianſakuiroſuoualakı iəkuirgəloit xuəſəkusa aɸ- hara atanə.

84 aſtaſia. iarbanzaalakı xatəpənɸ uəsbartak iaxiəmpſkua, apsnəpi assr aɸpi aprokuraɸura uəsbartakua ruəs rboit, sssr aprokuroi zaɸək iəda uayə ixəmxuəcua..

ауааҭәыса рзин уал ҭатакua

85 аҭаҭia. аҭснәҭи асовет socialistҭ автoном республика ауааҭәыса зегіә ахәрааҭсара азин рәмоуп. гарантiала акрura рourанә азин рәмоуп, рааҭсара зақарou, iaqaçafou zeipşrou ala axu roua.

· jlarә зегіә рәнxамыа socialistҭla ifakurgәlanә izlaqou ala, асовет uаajlar раарәxrakua есаaira izlarәzhauala, рәнxамыakua рҭә еixulaxara (kҭrızis) qazçarc zәлşaşa ррәрxzarala, uәsdara ачәxua zlapҭou ala, — абartkua зегіә аxиәqou аур ахәрааҭсара азин ҭakuzәrououo.

86 аҭаҭia. аҭснәҭи assr ауааҭәыса аҭсfара рourc азин рәмоуп.

ауәсуҭa reiharayәk рааҭсара мşә ҭnak 7 saatk, rқәнza арkиaҭpa, ауәсуҭei амаçura ialoui rualafaxuә еipәmqiaқua еsәşәkusa аamtala pсfара rouҭra, акрәzua ауаа irәxuarazә ineiçәxnә асанatoriakuei, аҭсfarta ynқuei, аклubқuei рәтара, — абartkua абas iaхиәqou аур аҭсfара азин ҭakuzәrgәlo.

87 aštātia. apsnəpi assr auaapəysa ianaj, ma ių-mazayxazar, auəsura rələmšo ianəqala inəquəzgarə rouranə azin rəmoup.

abri azin fakuzərgəlo: ahəntkarra axarqala auəs-ujei, amaçura ialoui asocialp ştrax rataraləei, fax-ɾda hakim-xuɾrala akɾəzua auaa rəcxəraaraləei, kɾəzua auaa akurortkua rəşqa rəştraləei roup.

88 aštātia. apsnəpi assr auaapəysa açara rourc azin rəmoup.

abri azin fakuzərgəlo: neiyəmsrəda zegiə irzei-pşnə irədəup apxiapi aşkol çara iaçanakəua rəm-çar qamlaua, ireihau aşkolkuagiə nalaçanə faxɾda açara, ireihau aşkol aɸə aiharayzak açayja astipen-dia rətarala, aşkolkua rɸə xapəbəzɾala açara rəta-rala, azauadkuei, asovxozkuei amafəna-ɾraktorp ştanciakuei, akolxozkuei rɸə akɾəzua auaa rzə aare-xfei, aɾexnikəei, agronomrei xɾaarada dərçara aiɸ-kaarala.

89 aštātia. nxaɾas iəqakuou zegiə rəqnə akuzaa-it, ahəntkarrei, akuliturei, jlar rpolitika bzazara aq-nə akuzaait apsnəpi assr aɸə abartkua zegiə rɸə aɸhəs zinla axaça diaqaroup.

abart azinkua ahsakua irəμου rənagzarazə: axa-ça diaqaranə aɸhəsgiə: auəsura azin ləmoup, laap-sara axu apsa loueit, apsfara loueit, asocialp ştra-xəi açarei loueit, ahəntkarra aqnəp ani axşaarei iə-taxəu aɸənp iakunago acxəraara loueit, danəxiām-tou apsfara loueit, lualafaxuə eipmərqiəzakua işlo-uəc iloua, lara lzə iqaloit imaqəmkua axşaarta yn-kuei, apşkaja rbartakuei, axuykua raştakuei.

90 astaṭia. iaxiabalakı, anxaṭa uəs aqnə akuzaaıt, aḥəntkarra uəs aqnə akuzaaıt, akulıṭurei jia: rpoliṭikaṭ rəbzazara aqnə akuzaaıt milat eiləxəi, rasa eiləxəi amamkua, apsnəṭi asr auaaṭəysa zinla reiṭarara pxiazouṭ psaxra zkuəm zakuanə.

azakuan iaxınarxuueiṭ izeipşrazaalakı akalə argama, ma inaxərpşla azin aiaçkra qaçara, ma iaarhə, argama, ma inaxərpşla auaaṭəysa dara rrasei, rmlatrei, izeiuazaalakgıə apəjara rzəfakurgələra aqaçara, iara abartgıə ireipşnə ipxiazouṭ izeipşrazaalakı ala arasei amilatrei ṭəda ialkaanə qazla amouṭa alaṭajara qaçara, mamzargıə ṭəmōisi aṭamfarei aqaçara.

91 astaṭia. auaaṭəysa rdin akuəitrazə, apsnəṭi asr aṭə auxuama aḥəntkarra iacrəxəuṭ, ubas aşkolgıə auxuama iacrəxəuṭ. auaaṭəysa adin anəqugara işakuitəu eipş adin əqamzaara alaṭajaragıə iakuitəuṭ.

92 astaṭia. akrəzua auaa izlarəxuaşala, nasgıə asocialiṭṭ eipşkaara izlaomouaxaşala, apsnəṭi asr auaaṭəysa zakuanla garantiəla irəmouṭ:

- a) aja akuitra;
- b) akıəpxıra akuitra;
- c) aizarakuei amiṭingkiei rəqaçara akuitra;
- ç) eizarala amyasrei ademonştracia qaçarakuei

rəkuitra.

auaaṭəysa irəmou abart azinkua nagzaxoiṭ akrəzua auaai dara rorganizaciakuei akıəpxıərtakua, iataxxaşa akıaad, auaajlar rzeipş ynkua, amyadəukua, aibardərga amaṭaxukua, ubas iqarçarənə iərtaxəu zlaqarçaşa zegıə rzouṭrəla.

93 aſtaſia. akŕəzua auaa izlarəxuauala apsnəpi assr auaaŕəysa jlar raſa rorganizaciaŕ xacxraarei, poliſikaŕ aſktivrei rəŕſiaŕazə, zinnə irzəſakugəlouŕ abas irzeipſ eiŕſkaaranə rŕeidərkəlaracə: zanaatla aidgəlarakua, akkooperativŕ eidgəlarakua, aŕar re-ŕſkaara, asportſi ahəntkanŕa xiqarei reiŕſkaara, akulſurei aſtexnikəei, anaukəei rguəpkua, auəsujə rk-ləss aqnəpi, akŕəzua auaa egiərt rqnəpi iaſa zeilkaara bzioŭ, iakſtivnə iəqou auaaŕəysa rŕeidərkəloit zegeidgəlouŕ akommunist (bolſevik) parti-aŕə. abri apartia. asocialiſtŕ ſakugəlaſa arŕiarei, arəououareſi rzə akŕəzua auaa rəkuparaŕə arxia igəlou oſriadup, akŕəzua auaa rzeipſ oŕganizacia-kua reipſ, rhəntkarrəŕ oŕganizaciakua rəzgiə imya-pagayəu gutləxnə iəqouŕ.

94 aſtaſia. apsnəpi assr auaaŕəysa azə kſəſra iəkum. asud izbnə iftnamxəkua, mamzargiə aprəku-ror iqnəŕ iəmada əqamkua darbanzaalakſi azə itak-ra qalom.

95 aſtaſia. auaaŕəysa rŕənkua kſəſra rəkum, aſ-quyra irəbſou rəmazara azakuan iaſiqoit.

96 aſtaſia. ŕəm həntkarrəpi auaaŕəysa, akŕə-zua auaa iərtaxəu auəs axiazərua azəhan, mamzar-giə naukəla auəs iərua iaſəŕqianə, ma milatŕ axa-kuitra aiourazə iaſiəkupə azə zəkra iaſtanə iəqou, apsnəpi assr irnatoit iara aŕə axkədkəlara azin.

97 aſtaſia. apsnəpi assr auaaŕəysa iəqou douſə irualəup eidgəlou asovet socialistŕ respublikakuei, kəŕtŕəlaŕi asovet socialistŕ respublikəei, apsnəpi asovet socialistŕ respublikəei rkonſtituciakua iərſo amyapagəra, azakuan anəqugəra, axəraapsara adis-

ciplina anagzara, jlar rqnəp uals iəqou guəkala anagzara, asocialistp aicənxara pparas iamou paṭəu akuçara.

98 aṣṭaṭia. auaajlar rsocialistp mazara, ipfou akə eipş asovet eiṣkaara iafatanə izlamou ala, ap-sadgial azə abeiarei, farda mbaṭə alşara zləçua akunə izlaqou ala, akrəzua auaa zegiə rzə abzanvarei, akuliturei bzazara zləçua akunə izlaqou ala, apsnəṭi assr auaaṭəysa azazala irualəup axiṣarei arəoiu-oiuarei.

auaajlar rsocialistp mazara apxastaṭra zṣazəz-kəz jlarə iraoiup.

99 aṣṭaṭia. arra cara zegiə irzeipşəu ualnə zakuanəup.

auəsujei anxaṭei rər qapf aṣə arraṭ amaçura ual paṭunə iəqou akə aup apsnəṭi assr auaaṭəysa rzə.

100 aṣṭaṭia. aqənqṭəla axiṣara apsnəṭi assr auaaṭəysa darbanzaalakı azazala iual pfanə irəbəup. aṭəlapsadgial psaxra: akura eilagara, aoiə iəşqa aiāsra, ahəntkarra aibaṣraṭ amṣra iamou apərxagara, anapxara — daaraza iuəs baapənə işəqou eipş, zdaqam ala azakuan iaxınarxuueit.

alxra afakugelafa

101 aštaŋia. akṛəzua auaa rdeputat sovetkua zegiə raxi: apsnəpi assr ireihazou asovetaxi, araiouṛ, akalakiṛ, aposiolkaṛ, akətaṛ deputat sovetkua raxi alxja ialərxəueit zegiə irzeipšəu, iiaşou, eiqafou alxra azin iəqou fatas iatanə, maza abṭətarala.

102 aštaŋia. adeputatja ralxra zegiə irzeipšəup: apsnəpi assr auaaṛəysa 18 şəkusa zxəçəz rassas dzeiuoui, milats dzeiuoui, dins iəmoui, çaras iəmoui, qarax dfakuxanə dnəmxozargiə, dəzxəlçəz iəftra zeipşrazaalakgiə, mals iəmazaalakgiə, pasa uəss iəmyapeigozi iarbanzaalakı akə azə ipkəmkua alxra azin iəmour, iargiə dalərxəṛ qaloit, abra iaçanakəuam zəxşəy eilagoui, nasgiə sudla izbanə alxra azin zməxnə iəqoui auaa.

103 aštaŋia. adeputatja ralxra eiqarala iəqou. uayəṛəysas iəqou darbanzaalakı bṭək iəmour, auaaṛəysa zegiə alxrakua ṛṛə eiqarala ialouṛ.

104 aṣṭaṭia. aḥsakua axaḡa iraqaranə alxra azin rəmoṡp, dargiə alərxəueiṭ.

105 aṣṭaṭia. aṭ qapṭ ialou auaaṡəysa, auaaṡəysa zegiə iraqaranə alxra azin rəmoṡp, dargiə alərxəueiṭ.

106 aṣṭaṭia. adepuṭaṭṭja ralxra iiaṣanagzouṡ: akəṭaṡii akalakiṡii akrəzua auaa rdepuṭaṭ soveṭkua inadərknə, apsnəṡi assr ireihazou asoveṭ aqnənza, auaaṡəysa iaṣanə rxatala akrəzua rdepuṭaṭ soveṭkuagiṭ zegiə ralxrakua qarṡoiṭ.

107 aṣṭaṭia. adepuṭaṭṭja analərxəua abṡəṭara ma-zouṡ.

108 aṣṭaṭia. apsnəṡi assr akrəzua auaa rdepuṭaṭ soveṭkua alxəṭa okrug cəṡxiaza ialərxəueiṭ abart anormakua rəla:

araion soveṭaxı — 300-yə uaapsəra rəqnəṡ de-putaṭk;

akalaki soveṭaxı, iara akalaki zaqarou iaṡəṡṡəṡnə — akalaki ialanxo 100-yəḡ ireiṡamkua. 200-yəḡ irehamkua rəqnəṡ — deputaṭk;

akəṭsoveṭaxı, ara akəṭsoveṭ. auəsuəṭa axiənza nazaaazo zaqarou iaṡəṡṡəṡnə—iara akəṭa ialanxo 50-yəḡ ireiṡamkua, 150-yəḡ ireihamkua rəqnəṡ—depuṭaṭk.

akalakikuei, aposiolkəkuei, akəṭakuei rṡəṡṡi akrəzua auaa rdepuṭaṭ soveṭkua ralxrazə anorma-kua fakunargəloiṭ, alxra anormazə abri aṣṭaṭia iaḥo iaṡəṡṡəṡnə, «apsnəṡi assr akrəzua auaa rdepuṭaṭ soveṭkua rəṣqa ralxrazə apqarra» ala.

109 aṣṭaṭia. alxrakua raan akəṭidatṭja əkudərgəloiṭ alxəṭa okrug cəṡxiaza.

akandidatja rəkurǵalara iakuitəup jlar rorganizaciakuei, akrəzua auaa rǵuəpkuei: akomunist partia aorganizaciakua, azanaat eidǵalakua, akoo-perativkua, aƣar rorganizaciakua, akultıurap ǵuəpkua.

110 aštıia. deputats iəqou dousə auəs inap ianəu azə, nasǵıə akrəzua auaa rdeputatja rsovet auəs iauəzi iara auəs iıuəzi ahara iualəup dalazçaz rƣə, dalazçaz aiharayək eikuəşahatnə izbnə rdeputat, azəqıan izlaħo ala, ftaxıq_a danamərxlakǵıə qaloit.

agerb, abiraq, aştolica

111 aştacia. apsnəṗi asovet socialistṗ avtoanom respublikatṗ ḥəntkarra gerbs iəqou kərtṗəlapṗi ssr aḥəntkarratṗ gerb aup. ari agerb — idə qapf geṗnə, xəxi xu-kṗpṗk zṗou aṗṗa asaxia ianəu amərxuagakua iaxəṗṗua adə iakuṗṗo iəqouṗ. çaqa — jyan pṗṗə zəṗṗəu ṗxaranə iəqouṗ. aronaraxi — axiṗə ṗaxəṗt, armaraxi — axiṗə zaxuakua aṗəmjakua rṗanə ianəṗ. adə açaqa, aṗxakua rṗarəṗə aṗa-xəṗti azaxuakuei rṗapṗua eilarṗṗ.

aguta aiharak aṗə ianəṗ aṗaḥei amaganei; art rəkuṗakua rəla, alaṗara zxəṗṗua aṗṗa iəçaḡəṗouṗ, çaqa — aṗxa akuaṗra iakugəṗouṗ, naq-aaq — aṗa-xəṗtkuei azaxuakuei irəḃṗagəṗouṗ. adə iakurṗanə kərtbəṗṗalagia, apṗəṗalagia, urəsbəṗṗalagia ianəṗ: «aproletarṗa aṗəlakua zegia rṗə iəqou, ṗṗeidəṗkəl! «kərtṗəlapṗi ssr»; ubri iacçanə ianəṗ «kərtṗəlapṗi ssr» ḥa axianəu açaqa, anbanla iəçaḡia eiçanə, kərtbəṗṗaləei, apṗəṗaləei, urəsbəṗṗaləei «apṗnəṗi asr» ḥa.

iara agerb axata kərtua štilla ikuçou aornament
aфəkurşoup.

112 aštətia. apsnəpi asovet socialistə avtonom
respublikəp həntkarra biraqs iəqou kərtəlapı ssr
ahəntkarra biraq aup. ari abiraq aba qapf ialxəup;
armaraxı, xəxıpi akıuakı aфə, iara abiraq aura pıə-
qara işanə xutak iaqarou kvadratk aфə axıə-anban-
la kərtbəzıaləei, apsətaləei, urəsbəzıaləei ianəup:
«kərtəlapı ssr» hə; «kərtəlapı ssr» hə axıanəu
açaqə, anbanla iəçagıə eiçanə, kərtbəzıaləei, apsəta-
ləei, urəsbəzıaləei ianəup «apsnəpi assr» hə.

113 aštətia. apsnəpi asovet socialistə avtonom
respublika štolicas iamoup akalakı aqua.

akonstitucia psaxfas iamou

114 astatia. apsnəpi asovet socialistp avtonom respublika ireihazou asovet izlazbəz ala, — iara iajuou bəeihala, 2/3 bəe ireičamkua bətəarəla ianrədər-kəlalakı aftaxı aup, apsnəpi asovet socialistp avtonom respublika akonstitucia apsaxra anəqalo.

---

altaga iaxuapşnə idərweit:

ayəzja: a. s. agərba, d. yaguaa, m. ahaşba,
a. ahaşba, z. agərba, v. kukba.

atəjrazə takzəpxəkuu m. ahaşba.

atəxredaktor n. tarkil.

---

aplit № 2565.

atiraz 250.

azakaz № 1707.